

SA STÒRIA

Aiat tentu vida cùrtzia ma intensa: belle unu sèculu, durante su cale fiat istadu costruidu, assediadu, distruidu e abandonadu, devenende simbulu de una fase detzisiva de s'istòria sarda.

Aiat tentu vida curtza ma intensa: belle unu sèculu, durante su cale fiat istadu costruidu, assediadu, isciusciadu e abandonadu, devenende simbulu de una fase detzisiva de s'istòria sarda. Su casteddu de Sassai, tzerriadu fintzas Orguglioso, fiat istadu fraigadu pro contu de su giugadu de Casteddu, tando cumandadu dae Pisa, in su sèculu XIII, cun una fine comuna a meda àteras fortilesas medievals isulananas: amparare is làcanas intre giugados inimigos. Non pro debadas fiat pesadu in positzione artziada, subra de una punta de s'altura a bator chilòmetros dae Silius, a controllu de su territòriu e a amparu de su bidditzolu de Sassai, de su cale no abarrant prus mancu rastros.

CASTEDDU DE SASSAI SILIUS

Teatru de una batalla èpica chi at signadu s'istòria de sa Sardigna, s'agatat assoladu subra de un'altura de su Gerrei, in su sud-est de s'Ìsula, bardianu de mitos e de contos antigos

Su panorama dae su cùcuru de sa punta abbratzat montigros e baddes e montigros e is biddas de Silius, Pauli Gerrei, Ballau e Goni. As a notare fintzas sa pinnetta, atrezada pro ismurgiare e giogos pro pipios, chi custoit sa bena de is Alinos, in ue as a pòdere fàghere una pàsida. Mentras pagu prus a nord as a pòdere fàghere unu brincu in s'edade nuràgica bisitende su putzu sagradu de Funtana Coberta.

Su fatu prus connotu de su casteddu est de su 1353, a su cumintzu de sa gherra sardu-catalana: devènnidu possedimentu aragonesu – paris a totu su giuigadu de Casteddu –, fiat istadu assaltadu dae partigianos casteddàios pro contu de Marianu IV de Arbaree. Unos cantos documentos remonant sa presèntzia de 700 cadderis e de una fanteria manna a defensa de su casteddu, chi mancari non fiant bastados a firmare s'atacu. Su giùighe nd'aiat detzìdidu sa destruidura, e a pustis de sa trègua, firmada s'annu sighente, sa Corona ispagnola aiat seberadu de no ddu torrare a costrùere. Unu documentu aragonesu de su 1358 cuntenet unu disinnu, cun s'indicu de su casteddu Argullos, in ue sa fortilesa est oramau totu isciusciasu. Sa gherra fiat durada unos setanta annos, e a s'agabbu s'Ìsula fiat ruta de su totu in manu ispagnola. Pro is ispagnolos is casteddos de làcana aiant pèrdidu sa funtzione issoro e su prus fiat istadu lassadu rùere. Su perìodu de vida de su casteddu cointzidet cun su coladòrgiu de sa Sardigna giudicale a sa feudale, cambiamentu chi aiat marcadu meda sa vida de is sardos.

Un'àndala a gradones atzufada in su birde t'at a giùghere dae su caminu comunale Silius-Ballau a su cùcuru de sa punta subra sa cale s'agatant is restos de sa fortilesa, realizzata cun contones regulares de ischistu. Subra de su chirru a nord, as a osservare is muros perimetrales e is còigios de una torre cuadrada. In su muru a sud-ovest s'insertaiat una àtera torre, a setzione tzirculare. Longu is muros, as a notare is colomberis impreadaos dae is artzieris. Unos cantos aneddos de ferru fissados a is muros de duos suterràneos testimòniat sa possibile funtzione issoro de presone. Unu àteru ambiente est istadu identificadu comente coghina, pro sa presèntzia de unu forru. Inoghe s'agatat unu disinnu ruju in unu muru: rapresentat fortzis unu sordadu cun sa cota de màllia e un'arcu. Paret chi a de note, intre custos muros s'intendant lamentos de cristianu: durante s'assèdiu, sa contessa de Sassari, chi cun su telàrgiu suo de oro tessiat telas finas meda, fiat abarrada vitima de una franada. Dae tando – segundu is contados populares – diat pedire agiudu pro si liberare.

